

Remissvar - Ökad kompetens om neuropsykiatriska svårigheter och sex och samlevnad i lärarutbildningarna

Örebro universitet lämnar följande synpunkter på förslagen att dels precisera ett mål, dels införa ett nytt mål på flera lärarutbildningar.

För många examensmål

Som påpekas i den utsända promemorian hade många remissinstanser synpunkter på antalet examensmål inför ändringarna som tidigare gjordes i Högskoleförordningens mål för speciallärar- och specialpedagogexamen. Som synes av nedanstående tabeller är lärarutbildningarna redan idag de utbildningar som har överlägset flest antal mål i HF:

Utbildning	Antal mål
Läkarexamen	23
Sjuksköterskeexamen	18
Socionomexamen	14
Tandläkarexamen	16
Arkitektexamen	10
Juristexamen	14
Civilingenjörsexamen	12
Kandidatexamen	8
Masterexamen	8
Doktorsexamen	10

Lärarutbildningar	Antal mål
Förskollärarexamen	26
Grundlärarexamen F-hem	27
Grundlärarexamen F-3	26
Grundlärarexamen 4-6	27
Ämneslärarexamen 7-9	24
Ämneslärarexamen Gy	24
Speciallärarexamen	18-19 ¹
Specialpedagogexamen	14 ²

¹ Beroende på inriktning. För tillträde till utbildningen krävs dessutom en lärarutbildning

² För tillträde till utbildningen krävs en lärarutbildning

Örebro universitets uppfattning är att det är olämpligt att lägga till fler mål i utbildningar som redan har ett stort antal examensmål. Innan nya mål tillförs bör en översyn av de befintliga målen göras med avsikt att minska antalet examensmål. Många av dem är snarlika och det finns överlappning mellan en del av målen.

Ändringen av examensmål om specialpedagogiska behov

Det nuvarande målet lyder ”visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov” och föreslås lyda ”visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov, inbegripet specialpedagogiska behov hos barn med neuropsykiatriska svårigheter”. Syftet med att precisera målet är vällovligt, men det finns flera svårigheter:

- Redan med målets nuvarande formulering är det svårt att säkerställa måluppfyllelse eftersom studenterna har olika stora möjligheter att under sin verksamhetsförlagda del av utbildningen komma i kontakt med denna problematik på ett sätt där de kan visa förmåga att ”identifiera och hantera”.
- Specialpedagogik är ett särskilt område inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och barn/ungdomar med neuropsykiatriska svårigheter borde redan som målet är formulerat idag rymmas inom det befintliga målet.
- Om det föreslagna tillägget ”inbegripet specialpedagogiska behov hos barn med neuropsykiatriska svårigheter” införs föreslår Örebro universitet att detta mål då istället görs till ett kunskaps- och förståelsemål. Då blir målet mer realistiskt att uppnå och det kan då också examineras i campusundervisning.
- Det finns utbildning till speciallärare och specialpedagog och detta är till stor del deras område. Det är viktigt att alla lärare har kunskaper om specialpedagogiska behov, inklusive neuropsykiatriska svårigheter, så att de i sin tur vet när de behöver hjälp av lärare med specialkompetens. Specialpedagogen har flera mål i sin utbildning som handlar om detta:
 - visa kunskap om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter
 - visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer

Specialpedagogen har också ett examensmål om att självständigt kunna göra utredningar samt att vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare för kollegor, föräldrar och andra berörda.

Vi menar att den föreslagna preciseringen inte är nödvändig. Det är inte en bra väg att precisera mål på denna detaljnivå.

Mål om sex och samlevnad

Av remissen framgår att målet är att nya lärare ska ha kompetens att föra samtal om identitet, sexualitet, samlevnad och jämlika relationer, bl.a. med hänvisning till skolans värdegrund. Det finns en del otydligheter gällande argumenten bakom förslaget och det finns också flera svårigheter:

- Många delar i skolans värdegrund är inte föremål för specifika mål i Högskoleförordningen och det behövs en tydligare argumentation till varför just detta område bryts ut och anges vara något som ska integreras i alla skolans ämnen, trots att man konstaterar att sex och samlevnad är ett område som redan innefattas av ett flertal andra examensmål, t.ex. jämställdhet.

- Istället för att skapa ytterligare ett mål i HF kan den utbildningsvetenskapliga kärnans nuvarande sju områden³ utökas med ett område "Identitet, sexualitet och samlevnad". Den utbildningsvetenskapliga kärnan har ofta studentvolymerna och där finns möjlighet att anställa t.ex. genusvetenskaplig kompetens med en grund i aktuell vetenskaplig forskning och kunskap inom detta område – jämställdhet, våld i nära relationer, samtycke, sexualitet m.m. Till viss del hanteras redan idag frågor inom detta område inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, t.ex. diskrimineringslagstiftning, kränkningar, trakasserier och normer. Det är viktigt att såväl detta kunskapsområde som andra vilar på vetenskaplig grund. Att placera detta viktiga område inom den utbildningsvetenskapliga kärnan skulle också säkerställa att samtliga lärarstudenter får samma undervisning och samma kompetens.

- Förslaget till mål är utformat "visa förmåga att kommunicera och reflektera kring frågor som rör identitet, sexualitet och samlevnad" är problematiskt eftersom det utgår från att studenten kan visa att hen har den förmågan. Det skulle kräva att studenten under sin verksamhetsförlagda del av utbildningen får en möjlighet att föra samtal med elever om de här frågorna. Från lärosätets sida har vi svårt att se att det är möjligt att detaljstyra innehållet i skolornas undervisning under perioden studenterna gör VFU.

- 1 juli 2018 infördes ett examensmål i Högskoleförordningen om att studenter ska visa kunskap om "mäns våld mot kvinnor i nära relationer" i flera utbildningar som handlar om professioner som arbetar nära människor: jurist, läkare, psykolog, sjuksköterska, socionom, fysioterapeut, tandhygienist och tandläkare. Det kan synas vara märkligt att inte detta mål också infördes i lärarutbildningarna. Lärare och skolpersonal är de som möter barn och ungdomar som utsätts för våld i nära relationer och målet har en naturlig plats i alla lärarutbildningar. Skolan är den plats där dessa individer kan upptäckas och förhoppningsvis få hjälp och stöd av skolans elevhälsoteam.

Vetenskaplig grund

Av referenslistan till promemorian framgår att den till största delen baseras på myndighetsrapporter och departementstexter. Det vore värdefullt om den i högre grad vilade på vetenskaplig grund.

³ - skolväsendets historia, organisation och villkor samt förskolans värdegrund, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- uppföljning och analys av lärande och utveckling, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.
